Bestillingsbrev til Regionalt forskningsfond Midt-Norge 2016-2019

Innhold

1 Innledning 2
1.1 Bakgrunn for ordninga 2
1.2 Formålet med regionale forskningsfond 2
2 Fondsstyret 3
2.1 Styrets arbeid 3
2.2 Økonomisk handlingsrom 3
3 Prioriterte satsinger 2016-2019 3
3.1 Overordnede perspektiver 4
3.1.1 Bærekraft 4
3.1.2 Mobilisering i hele regionen 4
3.1.3 Samiske interesser 4
4 Innretning på fondets framtidige utlysninger 4
4.1 Omstillingsbehov og styrke regionale konkurransefortrinn 5
4.1.1 Muliggjørende teknologi 5
4.1.2 Havrommet 5
4.1.3 Det grønne skiftet og bioøkonomi 5
4.1.4 Teknologioverføring og nye næringer 6
4.2 Bygge sterke fagmiljøer som nærings- og arbeidslivet etterspør 6
4.3 Innovasjon i offentlig sektor 6
5 Føringer for RFF Midt-Norge 6
5.1 Søknadstyper 6
5.1.1 Kvalifiseringsprosjekt 6
5.1.2 Hovedprosjekt 7
5.1.3 Institusjonsprosjekt 7
5.2 Samhandling med andre virkemidler 7

Bestillingsbrev til Regionalt forskningsfond Midt-Norge 2016-2019

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for ordninga

Regionale forskningsfond ble opprettet i 2010 som en følge av forvaltningsreformen. For å gi fylkeskommunene bevilgnings- og forvaltningsrett til fondene har Kunnskapsdepartementet stilt krav om at det må utarbeides regionale FoU-strategier. Sammen med dette bestillingsbrevet skal FoU-strategiene danne grunnlaget for fondsstyret sine årlige handlingsplaner. Gjennom handlingsplanene skal fondsstyret tilpasse ambisjonsnivået ut fra tilgjengelige fondsmidler både når det gjelder prioritering av innsatsområder og søknadstyper.

Det er etablert syv regionale forskingsfond i Norge. Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal utgjør fondsregion Midt-Norge og har vedtatt samarbeid, jf. Samarbeidsavtale mellom vertsfylkeskommunen Sør-Trøndelag og Norges forskningsråd.

1.2 Formålet med regionale forskningsfond

Kunnskapsdepartementet har i retningslinjene[1] for regionale forskningsfond fastsatt følgende formål: *«De regionale forskningsfondene skal styrke forskningsevnen gjennom regional forskning og innovasjon».*

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling ved å støtte opp under regionens prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats. Innenfor regionens prioriterte områder skal fondene også bidra til langsiktig, grunnleggende kompetansebygging i relevante forskningsmiljøer, og dermed bidra til økt forskningskvalitet og til utvikling av gode og konkurransedyktige forskningsmiljøer i alle fylker.

Fondene skal møte uttrykte FoU-behov i regionene gjennom å støtte FoU-prosjekter initiert av bedrifter, offentlige virksomheter inkludert universiteter, høyskoler og forskningsmiljøer. Støtten kan bare gå til prosjekter lokalisert i fondsregionen. I bedriftsprosjekter står aktørene fritt til å velge hvilket FoU-miljø de ønsker å samarbeid med.

Styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling.

- Finansiere forskningsprosjekter av god kvalitet innenfor regionenes prioriterte innsatsområder.
- Medvirke til at bedrifter og offentlige virksomheter øker sin innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft ved å selv initiere FoU-prosjekter og å ta i bruk resultater fra FoU.
- Stimulere til et tettere samarbeid mellom FoU-institusjoner og styrke koblingene til næringsliv og offentlig sektor i egen region.

Mobilisere til økt FoU-innsats i regionene.

- Bidra til at bedrifter og offentlige virksomheter hever sin kompetanse og innovasjonsevne ved å engasjere seg i FoU-arbeid.
- Styrke dialogen om forskningens relevans for regionale behov.

Bidra til økt forskningskvalitet og utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljøer i regionene.

[1] Retningslinjer for regionale forskingsfond. *Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 23.10.2009. Revidert 07.04.2013, med virkning fra 07.04.2013. Kapittel 12 om regelverket for offentlig støtte etter EØS-avtalen er oppdatert 29.01.2015.*

- Bidra til langsiktig, grunnleggende kompetanseutvikling i FoU-institusjoner regionalt innenfor regionenes prioriterte satsingsområder.
- Knytte institusjonenes FoU-kompetanse tettere til øvrige regionale FoU-aktiviteter.

Skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringer kan drøftes i relasjon til nasjonal og internasjonal kunnskap og aktiviteter.

Sørge for tett samspill mellom aktiviteter i regionene og deres relasjoner til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktiviteter.

2 Fondsstyret

Deltakerfylkeskommunene oppnevner fondsstyret, og vedtar i hver valgperiode et felles bestillingsbrev som styret skal arbeide etter. Fondsstyret er ansvarlig for at RFF Midt-Norge arbeider i tråd med formålet med ordningen og målene som er fastsatt fra fylkeskommunene i felles bestillingsbrev.

2.1 Styrets arbeid

Fondsstyret skal i henhold til KDs retningslinjer:
- sørge for at det utarbeides en overordnet handlingsplan (to til fire års varighet) som rulleres årlig, i tråd med felles bestillingsbrev fra deltakerfylkeskommunene. Handlingsplanen skal prioritere bruken av fondsmidlene med hensyn til tematikk, målgrupper og vektlegging av de ulike søknadstypene. Handlingsplanen skal oversendes deltakerfylkene til orientering
- utarbeide årlig budsjett
- følge opp igangsatte prosjekter med spesielt fokus på prosjekter der det er risiko for eller meldt om vesentlige avvik
- behandle sluttrapporter fra prosjektene
- utarbeide en årsrapport om fondsstyrets virksomhet som sendes til vertsfylkeskommunen for behandling jf. punkt 2.3, 2.5 og 11.1. 8 i Kunnskapsadepartementets retningslinjer
- utarbeide en bevilgningsoversikt som viser fondsstyrets bruk av tildelte midler som sendes til vertsfylkeskommunen for behandling, jf. punkt 2.3, 2.5 og 11.1.
- sørge for at det utarbeides en kommunikasjonsplan, informere om fondet og formidle fondets forskningsresultater, herunder: skape oppmerksomhet om og interesse for fondet blant aktuelle målgrupper/søkere
- sørge for god kontakt, koordinering med deltakerfylkene og det øvrige virkemiddelapparatet.
- ivareta samiske forskningsinteresser og -behov.

Ut over dette beskrives fondsstyret ansvar i KDs retningslinjer kap.3.3.

2.2 Økonomisk handlingsrom

RFF Midt-Norge kan vise til god søknadsinngang og mange gode prosjekt, men begrensede rammer medfører at mange støtteverdige prosjekter ikke blir satt i gang. Fondsstyret kan vurdere å imøtekomme noen flere søknader gjennom å disponere fremtidige fondsmidler, men skal handle slik at styret også sikres fremtidig handlingsrom.

3 Prioriterte satsinger 2016-2019

Fylkene i fondsregion Midt Norge har svært ulik næringsstruktur og forskningsinfrastruktur. Dette må gjenspeiles i utformingen av utlysningene. Utlysningene skal bidra til å forsterke regionens

konkurransemessige fortrinn, slik de er beskrevet i de fylkesvise FoU-strategiene for Trøndelag[2] og Møre og Romsdal[3]. Mens Trøndelagsfylkenes FoU-strategi primært legger vekt på *hvordan* man skal øke forskningsaktiviteten i regionen, vektlegger Møre og Romsdal viktige forskningsområder i sin FoI-strategi.

3.1 Overordnede perspektiver

3.1.1 Bærekraft

Både myndigheter og markeder stiller økende krav til bedrifter og samfunnsaktører om å drive etter bærekraftige prinsipper. Forskningsbaserte innovasjoner og teknologiutvikling vil spille en nøkkelrolle for å utnytte ressursene bedre og på nye områder. Utlysningene må stille krav til at det som utvikles i prosjektene kan dokumenteres som bærekraftig eller at prosjektet i seg selv bidrar til bærekraftige løsninger.

3.1.2 Mobilisering i hele regionen

Stor variasjon i næringsstrukturen i ulike deler av regionen gir ulike behov, noe som gjenspeiles i de to forsknings- og innovasjonsstrategiene som er vedtatt for Trøndelag og Møre og Romsdal for perioden 2016-2020.

Trøndelag kjennetegnes av sterke forskningsmiljø og et svært variert næringsliv med mange små bedrifter. Dette har vist seg å være en stor styrke for regionen i omskiftelige tider. Det er imidlertid en utfordring for regionen at det er store forskjeller i FoU-aktiviteten i næringslivet, først og fremst mellom sentrum og distrikt. I Trøndelag er det et mål å mobilisere nye aktører utenfor Trondheim og å sørge for at man får fram god prosjekter forankret i distriktene.

Nærheten til og bruken av «havrommet» er grunnlaget for de sterke næringsklyngene i Møre og Romsdal. De maritime og marine næringene har ledende bedrifter innenfor hele verdikjeden. Men også andre bransjer som møbelbransjen og petroleumsrettede base- og leverandørindustri har nasjonale tyngdepunkt i regionen. I Møre og Romsdal er det særlig relevant å forsterke de konkurransemessige fortrinnene til næringslivet gjennom forskningsbasert innovasjon, herunder styrke de regionale FoU-miljøenes evne til relevant kunnskapsutvikling og samarbeid med nærings- og arbeidslivet. Å styrke innovasjonen i kommunal tjenesteproduksjon er også et mål.

3.1.3 Samiske interesser

RFF-Midt Norge har også ansvar for å ivareta samiske interesser. Samiske utdannings- og forskningsinstitusjoner er i en oppbyggingsfase, og tyngdepunktet av forskningsaktiviteten ligger i dag innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Det er behov for å mobilisere samisk næringsliv til bedriftsrettet forskning og undersøke mulighetene for småskala næringer og kombinasjons- og deltidsnæringer. Det er også viktig å øke kunnskapen om samiske samfunnsforhold, språk og kultur for å kunne tilby gode offentlige tjenester til den samiske befolkningen. Erfaringene så langt, viser at det fortsatt vil være viktig å mobilisere til prosjekter fra det samiske miljøet.

4 Innretning på fondets framtidige utlysninger

Innretningen på utlysningene i perioden 2016 – 2019 skal bidra til å dekke behovene i regionen slik de fremgår av FoU(I)-strategiene fra fylkene.

[2] Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommune har utarbeidet en felles FoU-strategi for Trøndelag.
[3] Forsknings og innovasjonsstrategi for Møre og Romsdal 2016-2020

4.1 Omstillingsbehov og styrke regionale konkurransefortrinn

Utlysningene skal underbygge behovene i næringslivet og rettes inn mot kunnskapsområder som utnytter og forsterker regionens konkurransemessige fortrinn. Utlysningene skal derfor legge til rette for mer kunnskapsbasert innovasjon i næringslivet så vel som i offentlig sektor, og bidra til å bygge opp relevant kunnskap i forskningsmiljøene.

4.1.1 Muliggjørende teknologier

Regionen står overfor ulike utfordringer knyttet til omstilling. Omstillingen krever i stigende grad overgang fra råvareproduksjon til ferdigvare- og tjenesteproduksjon som igjen krever bruk av ny kunnskap og teknologi. Kunnskapsoverføring og teknologioverføring mellom næringer og bransjer er viktige faktorer i omstillingsfasen. I overgangen til industri 4.0 utgjør de muliggjørende teknologiene[4] et stort potensiale for økt verdiskaping og økt velferd.

4.1.2 Havrommet

Regionen har naturgitte fortrinn gjennom nærhet til havet og ressursene der. De maritime næringene består av rederier, skipsdesignere, skipsverft, utstyrs- og tjenesteleverandører og inngår i globale verdikjeder. Den marine næringen har på sin side mange virksomheter innenfor hele verdikjeden fra fiske og fangst til foredlingsindustri og biomarine virksomheter. Næringene utnytter eksisterende kompetanse inn mot nye områder slik som fartøy og installasjoner for offshore havvind, gruvedrift til havs, og teknologioverføring fra offshore til havbruk. Havbruksnæringen har oppmerksomheten rettet mot økt produksjon samtidig som en ivaretar fiskehelse/velferd og reduserer miljøbelastningene av næringen. Regionen har i tillegg et stort miljø av bedrifter og FoU-aktører som har fokus på økt råstoffutnyttelse og videreforedling av marine produkter.

4.1.3 Det grønne skiftet og bioøkonomi

Et sterkt råvarebasert næringsliv med komplette verdikjeder innenfor både blå og grønn sektor gir regionen et godt utgangspunkt for å arbeidet med «det grønne skiftet». Ved hjelp av innovasjon og teknologiutvikling skal næringslivet i regionen bidra til en overgang til mer klima- og miljøvennlige produkter og tjenester, økt verdiskaping fra skogsdrift, landbruk og marine næringer, og i større grad utnytte restråstoff fra disse næringene.

Bioøkonomi omfatter alle former for verdiskaping knyttet til produksjon og foredling av bioressurser. Det dekker all matproduksjon fra land og hav. Midt-Norge står for en betydelig andel av den nasjonale matproduksjonen og er et nasjonalt tyngdepunkt for marin næring med betydelig eksport. Industriell utnytting av biomasse til ulike produkter og ingredienser har et stort potensial i regionen og regionen er et nasjonalt tyngdepunkt for biomarin ingrediensindustri. Også småskala produkter og lokalbasert mat og drikke er blitt en merkevare med et større verdiskapingspotensial. Regionen har derfor gode forutsetninger for å kunne forsterke sin posisjonen som matregion både nasjonalt og internasjonalt. Typiske prosjekter som vil være aktuelle for støtte i fondet vil være prosjekter som skal lede til nye eller forbedrede produkter, mer effektive og miljøvennlige prosesser og optimalisering av restråstoff. Innenfor bioøkonomien legges det også vekt på å styrke samarbeidet mellom blå og grønn sektor, og å utvikle og ta i bruk nye muliggjørende teknologier.

[4] Muliggjørende teknologier er teknologier som viser seg å bli så gjennomgripende at de fører til store endringer i samfunnet.

4.1.4 Teknologioverføring og nye næringer

Bruk av kunnskap fra en næring kan bidra med innovasjon i andre næringer eller bransjer. Det er viktig å stimulere til samarbeid på tvers av fagområder, næringer og bransjer, og til utvikling av nye forretningsområder eller nye næringer. Prosjekter der næringsliv, offentlig sektor og FoU-miljø samarbeider og lærer av hverandre, er også ønskelig (triple helix-modellen).

4.2 Bygge sterke fagmiljøer som nærings- og arbeidslivet etterspør

Arbeids- og næringsliv må i økende grad ta i bruk ny kunnskap og ny teknologi for å opprettholde konkurranseevne og utvikling av nye næringer. Dette forutsetter at det er tilgjengelig forskingskompetanse i regionen på områder som arbeids- og næringsliv etterspør. Teknologiutvikling, industrielt internet og utvikling av nye forretningsmodeller er områder som må styrkes i regionen.

4.3 Innovasjon i offentlig sektor

Kommunal sektor står overfor store utfordringer som følge av bl.a. eldrebølge, ressursknapphet og økte krav til velferd og kompetanse. For å møte disse utfordringene er det viktig å mobilisere bredt til mer forskning *i* og *for* offentlig sektor.

Kommunal sektor trenger hjelp til å drive mer systematisk innovasjon på tvers av sektorer og nivåer. For å finne gode løsninger må det offentlige samarbeide med andre aktører som kan være med å løse de offentliges oppgaver. Både private bedrifter og frivillige organisasjoner kan sammen med brukerne selv være viktige samarbeidspartnere for en kunnskapsbasert og innovativ offentlig sektor.

Styret skal prioritere utlysninger innen innovasjon i offentlig sektor der utlysninger bidrar til å mobilisere til slik aktivitet. Utlysningene skal rettes mot kommunal sektor eller mot samarbeid mellom sektoren og private og/eller andre offentlige aktører. Aktører i kommunal sektor skal være prosjekteier/søker. I tilfeller der næringslivet skal bidra til å løse utfordringer i sektoren, kan næringslivaktøren være prosjekteier/søker. Det er viktig at det offentlige etterspør nye løsninger og at de bidrar til leverandør- og næringsutvikling gjennom innovative offentlige anskaffelser.

5 Føringer for RFF Midt-Norge

5.1 Søknadstyper

RFF Midt –Norge skal som hovedregel lyse ut midler til kvalifiseringsprosjekter og hovedprosjekter. Ved utlysing av hovedprosjekter skal en sørge for dialog med aktuelle aktører for å identifisere behovene innenfor for de strategiske satsingsområdene som det pekes på i kapittel 4. Prioriterte satsinger 2016-2019.

I alle utlysninger fra RFF-Midt Norge stilles det som krav at prosjektene er brukerstyrte eller at brukerne har en reell tilknytning til prosjektene.

5.1.1 Kvalifiseringsprosjekt

Prosjektene skal mobilisere til økt FoU-innsats i hele regionen og bidra til å styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling. Gjennom et aktivt samarbeid med FoU-miljøer skal bedrifter og offentlige virksomheter i regionen heve sin kompetanse slik at de kan komme i posisjon for de store forskningspengene.

Kvalifiseringsprosjektene skal ha et tydelig definert forskningsinnhold og kvalifisere til videre støtte fra relevante ordninger regionalt, nasjonalt eller internasjonalt. Kvalifiseringsstøtte skal gis til

prosjekter med klare intensjoner om videreføring i hovedprosjekt. De skal adressere utfordringer som er kritiske for etablering og/eller gjennomføring av et hovedprosjekt.

5.1.2 Hovedprosjekt

Prosjektene skal føre til innovasjon (verdiskapende fornyelse) hos privat sektor og/eller i kommunal sektor. Prosjektene skal skille seg fra prosjekter som kan få støtte i Forskingsrådets programmer. Fondet har begrensende midler og det vil ikke være mulig å finansiere mange hovedprosjekt innenfor dagens rammer. Gjennom økt vektlegging av kvalifiseringsstøtte og mobiliseringsstiltak, ønsker fondet primært å drive med kunnskapsoppbygging i bedrifter/klynger og kommuner slik at disse kan komme i posisjon for nasjonale program. Hovedtyngden skal ligge på kvalifiseringsprosjekt, men det kan også være aktuelt å lyse ut midler til hovedprosjekt.

5.1.3 Institusjonsprosjekt

Prosjekter skal være institusjonsbyggende og bidra til langsiktig kompetanseoppbygging ved institusjonen innenfor faglige temaer med stor betydning for utviklingen av nærings- og samfunnslivet i regionen. Prosjektene skal vektlegge samarbeid mellom FoU-miljøer, og praksisnær og tverrfaglig forskning. De har også til oppgave å bidra til økt samspill mellom studenter, forskere og næringsliv.

5.2 Samhandling med andre virkemidler

I en situasjon hvor mange gode prosjekter må avslås pga. begrensede midler må RFF Midt-Norge arbeider for å finne andre finansieringsmuligheter til støtteverdige FoUprosjekt. Gjennom økt samhandling med andre virkemidler, vil det være mulig å sette i gang flere regionale prosjekter.

RFF Midt-Norge skal være utfyllende i forhold til andre virkemidler og eventuelt henvise inn mot fylkeskommunenes egne utviklingsmidler og Innovasjon Norge sine støtteordninger samt samarbeide tett med Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI-programmet) som avsluttes i 2016 og erstattes med den nye regionsatsningen for forskningsbasert innovasjon (REGIONSATASING) fra 2017.

RFF Midt-Norge skal videre mobilisere bedrifter og kommuner til internasjonalt forskningssamarbeid og deltakelse i Horisont 2020. Styret må også vurdere sine satsninger og utlysninger i forhold til Forskningsrådets utlysning. Det er et mål at fondets prioriteringer står fram som mest mulig komplementært til disse. Samtidig må det vurderes spissere tematiske utlysninger i RFF. Det vil både redusere arbeidsmengden i sekretariat og styre, og den høye avslagsprosenten på innkommende søknader.